

TÜM YÖNLERİYLE MAHREMİYET

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Ankara, 2022

TÜM YÖNLERİYLE MAHREMİYET

Sahibi

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Editör

Doç. Dr. H. Şule ALBAYRAK

Yönetim ve İletişim

Eskişehir Yolu Söğütözü Mahallesi 2177. Sokak No: 10/A
Çankaya – ANKARA
e-posta: athgm@aile.gov.tr
web: aile.gov.tr

ISBN

978-605-73759-0-2

Yapım

Artı6 Medya Reklam Matbaa Ltd. Şti.
Özveren Sokak No:13/A Demirtepe - Kızılay /ANKARA
Tel: 0312 229 37 41 - 42

Basım Yeri ve Tarihi

Ankara, 2022

Baskı Adedi

1100

Tüm Yönleriyle Mahremiyet Kitabı'nda Yayımlanan yazılardaki görüşler yazarına aittir.
© Her hakkı saklıdır. Dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere kullanma ve çoğaltılma hakları sadece Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına aittir.
Yazılı ön izin olmaksızın yazıların tamamının ya da bir bölümünün çoğaltılması yasaktır.

Bu yayın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü adına,
Artı 6 Medya Reklam Matbaa Ltd. Şti. tarafından basılmıştır.

TÜM YÖNLERİYLE MAHREMİYET

T.C. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

III. Bölüm: Medya ve Mahremiyet

1.	Medyanın Mahremiyete Etkisi	Sefa BULUT, Abdullah AKTAŞ
2.	İnternet ve Sosyal Medyanın İfşa Kültürü	Mustafa BOSTANCI
3.	Haberde Çocuk ve Mahremiyet	Kübra GÜRAN YİĞİTBAŞI

MEDYANIN MAHREMİYETE ETKİSİ

Sefa BULUT¹, Abdullah AKTAŞ²

Araştırmalara göre hem geleneksel hem de sosyal medya kullanımını son yıllarda katlanarak artmaktadır. Yaşamımızın ayrılmaz bir parçası hâline gelen sosyal medya, mahremiyete ilişkin algımızı dönüştürerek yeni bir boyuta taşımaktadır. Geçmişe nazaran paylaşımlarımızda özel yaşamı paylaşmaya istekli davranış örüntüleri ortaya koymakta, bunların olası sonuçlarından çekinmeden medya kullanımını sürdürmekteyiz. Sosyal medyanın gelişme ve yaygınlaşma hızı bu konuda gerekli bilinç düzeyinin oluşmasına izin vermemektedir. Birçok kullanıcının mahremiyete ilişkin algısı ev sahibi kültürden gelen bir uygulamaya uyum sağlamak adına kolaylıkla değişebilmekte ancak bu durum kendi kültüründe psikolojik, sosyal ve adli sorunlara yol açmaktadır. Çocuklar medyanın etkileri konusunda en çok istismar edilen gruplar arasında yer almaktadır ve bunu önlemek için yetişkinlerin medyada mahremiyet konusunda eğitim alması gereklidir. Yetişkinler ise basitçe mahremiyetini korumak ile paylaşım yapmak arasında bir hesap yaparak eğer avantajlarını daha fazla görürlerse mahremiyetin daha önce benimsenmiş olan sınırlarını genişletmektedir. Sosyal medya bireylere, kimseye ihtiyaç duymadan fenomen olma fırsatı sunmakta, bunun karşılığında özel yaşamın ifşasını teşvik etmektedir. Hem geleneksel hem sosyal medyada fenomen olma arzusu çoğunlukla bu sınırın genişlemesini hızlandırmaktadır. Öte yandan devletlerin bu konuya ne kadar

¹ Prof. Dr., İbn Haldun Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, ORCID: 0000-0002-2622-4390 sefa.bulut@ihu.edu.tr

² İbn Haldun Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, ORCID: 0000-0001-9571-6754

dahil olması gerektiğine dair tartışmalar sürmektedir. İfade özgürlüğünün korunması ve kişilik haklarının zedelenmesinin önlenmesi arasında bir denge kurulması gerektiği düşünülmektedir. Nitekim sosyal medyada paylaşılan bir gönderinin bir daha kaybolmayacağı varsayılmakta ve bireylerin aleyhine kullanılabilir. Küresel boyutta ise şirketlerin elde ettiği veriler, kullanıcıların kendi onayladıkları gizlilik sözleşmeleriyle güvence altına alınıp pazarlama amacıyla kullanılmakta ve bireyler âdeta onları çok iyi tanıyan bir reklam bulutu içerisinde yaşamaktadır. Dolandırıcılık, aldatılma, özel fotoğrafların ifşası benzeri durumlarla karşı karşıya kalan kullanıcılarla, sosyal medya kullanımı ve bunun mahremiyeti nasıl etkilediği konusunda farkındalık çalışmaları yapılması gereklidir. Bu bölümde medyanın mahremiyet algımızı dönüştürmesi ele alınmış, bu durumun olası zararları, bazı kazançları ve neler yapılabileceğine ilişkin öneriler sunulmuştur.

Medyanın Mahremiyete Etkisi

İçinde bulunduğumuz her gün yaşamlarımız gittikçe daha fazla dijitalleşmekte bunun etkisiyle yaşamımızın daha büyük bir kısmını medya araçlarıyla iletişim hâlinde geçirmekteyiz. Bu iletişim araçları son yirmi yılda çok hızlı değişim geçirmiş; sürekli kendini yenileyerek her seferinde hayatımızın daha da ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Bu durum birden değil de kullanıcıları rahatsız etmeyecek şekilde aşama aşama gerçekleşmektedir. Medya araçlarıyla etkileşimi sürdürürken çeşitli çekincelerimiz vardır. Bunlardan biri mahremiyetimizin ne kadar kontrolümüzde olduğu ve paylaştığımız kişisel bilgilerin ulaşabileceği yerler konusunda olan çekincemizdir. Web 2.0 medya araçları evlerimizin içinde, işte ve okulda bizi sürekli bağlı ve etkileşim hâlinde tutan kendimizi ifade edebileceğimiz çevrimiçi ortamlar hâline gelmiştir. Bu durum bilgiye ulaşmayı ve paylaşmayı kolaylaştırmıştır. Ancak bu ortamlarda mahremiyetin ihlali beraberinde bilişim suçları ve telif haklarının ihlali gibi birçok sorunu getirmekte topluma ve özelde bireylere maddi ve manevi zararlar vermektedir.

Gelişmiş ülkeler dahil birçok ülke bu araçların kullanımına belirli sınırlar getirmekte zorlanmaktadır. İfade özgürlüğü ve içeriklerin denetimi arasında dengeli bir politika izlenmesi gerekliliği vurgulanmakta, kişilik haklarının oluşabilecek ihlal durumlarında korunabilmesi için çeşitli yasal düzenlemeler getirilmektedir (Geissler, 2011).

Sıklıkla “milyonlarca kullanıcının bilgileri internette sızdırıldı” gibi haberleri duymaktayız. Peki kaçımız bu konuda endişe duyup, gereken önemi veriyoruz? Bilgilerimizin üçüncü kişilerin eline yasal olmayan bir şekilde geçmesi bizi nasıl etkileyebilir? Peki sosyal medyada çocuğumuzun fotoğrafını, yaşadığımız yeri, telefon numaramızı paylaşırken ortaya çıkabilecek hasarların ne kadar farkındayız? Geçmişten bugüne neyin mahrem ve gizli olduğu ve neyin paylaşılabilir olduğuna ilişkin algımız değişmiş olabilir mi? Kısacası her gün yeni bir gelişim gösteren medyanın hayatımızın içine daha çok müdahil olması bizde soru işaretleri uyandırıyor mu?

Mahremiyet Nedir?

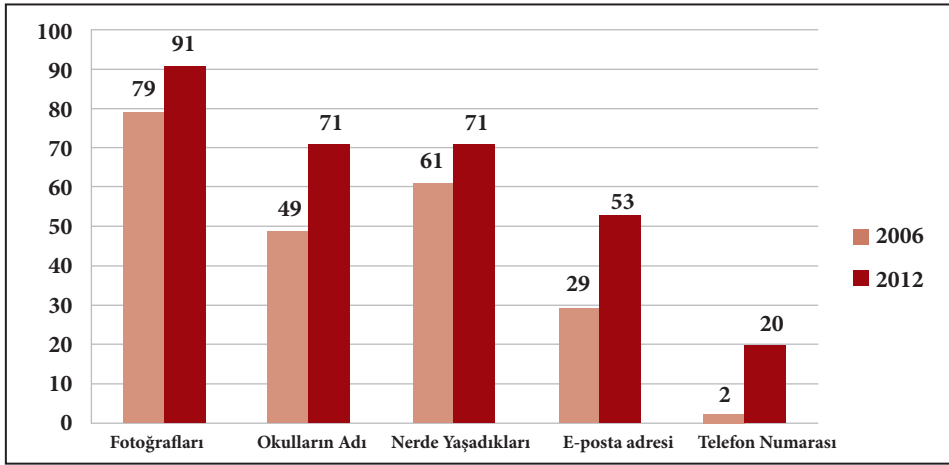
Mahremiyetin tanımı ele alındığı bağlama göre değişiklik gösterebilmektedir. Mahremiyet ve medyanın ilişkisini ele alırken bazı tanımlamalar yapmamız gereklidir. Bu kavramları aydınlatmamız ileride konunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Geçmişte daha çok fiziksel bir bağlamda ifade edilirken günümüzde buna çevrimiçi ortamlardaki mahremiyete dair çekinceler de eklenmiştir. Mahremiyet Batı kültürlerinde daha çok dokunulmazlık olarak algılanırken, Doğu kültürlerinde görünmezlik olarak algılanmaktadır (Vatandaş, 2020). Mahremiyet, mahrem olanın başkasından saklanması, onun bakışına kapalı olması olarak açıklanır (Yavuz, 2012). Mahremiyet doğuda dokunma ile değil görme ile ilişkilendirilmiştir. Mahremiyet Arapça kökenli bir kelimedir. TDK’ya göre mahremiyet, gizlilik; mahrem ise başkalarına söylenmeyen gizli şey anlamına gelmektedir.

Alan yazınında ise mahremiyet (privacy) ve gizlilik (confidentiality) sıklıkla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Mahremiyet, insan onurunu ve özerkliği korurken diğerleriyle etkileşimde sınırları ortaya koyan gerekli bir yapıdır (Anwar, 2020). Giddens’a (2010) göre *mahremiyet öteki tarafından özümsemek değil, onun özelliklerini bilmek ve kendi özelliklerini açıkça ortaya koymaktır*. Bugün ötekinin özelliklerini gözleyip, kendi özelliklerimizi ortaya koyduğumuz en önemli mecra sosyal medyadır. Sosyal medya denince aklımıza günümüzde yaygın olarak kullanılan Instagram, Facebook, Tiktok benzeri uygulamalar gelmektedir. Bunun yanında televizyon ise hâlen yaygın olarak kullanılan bir kitle iletişim aracıdır. Dijital dünyada mahremiyetin neredeyse ortadan kalktığı hissedilmektedir.

Sosyal Medyada Paylaşım Alışkanlıkları

Günümüzde artan sosyal medya kullanımıyla birlikte üçüncü kişilerin kişisel bilgilere ulaşımı kolaylaşmıştır. Özellikle de veri toplayan gelişmiş yazılımların mahremiyete karşı gittikçe artan bir tehdit unsuru olması önemli bir problemdir. Nitekim mahremiyetin sınırlarının genişlemesi, PEW araştırma şirketinin 2005 ve 2015 yılları arasında Amerikada yaptığı boylamsal araştırmada ortaya koyduğu şekliyle katlanarak artış göstermektedir. Günümüzde, geleneksel medya kullanımı azalış gösterirken sosyal medya kullanımı hızla artış göstermektedir. Sosyal medya kullanımı toplumun genelinde yedi kat artış gösterirken 19-29 yaş grubunda ise yüzde ondan yüzde doksanlara çıkmıştır. Buna karşın gizlilik kurallarına ilişkin farkındalık artış göstermemektedir. Aksine kullanıcılar daha mahrem bilgilerini daha kolay paylaşmaya başlamıştır.

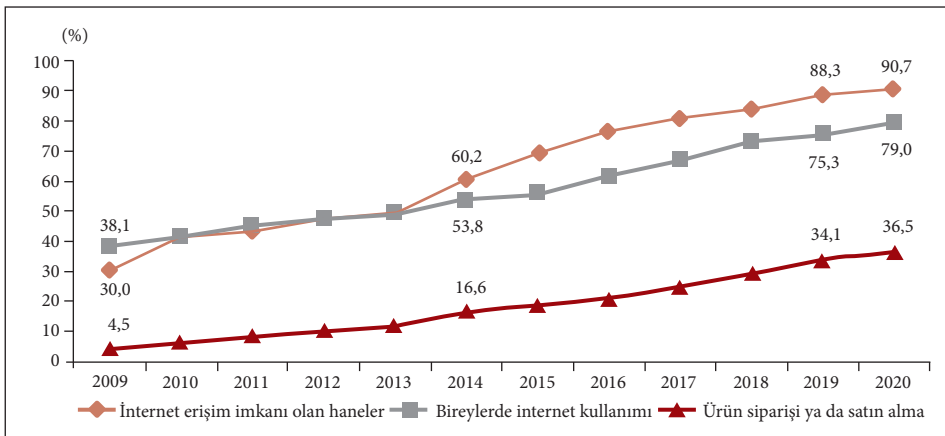
Grafik 1: ABD'deki 12-17 Yaş Arası Gençlerin Yüzelik Olarak Yıllara Göre Sosyal Medyadaki Paylaşım Alışkanlıkları, PEW Araştırma Şirketi, 2012

En mahrem bilgiler arasında sayılan adres ve cep telefonu bilgilerinin sosyal medyada bu oranda paylaşılması istismarcıların işini kolaylaştırmaktadır ve endişe vericidir. Neredeyse tüm gençler kendi kişisel fotoğraflarını paylaşmakta ve kendi isimlerini kullanmaktadır. Bu orandaki hızlı artış bize mahremiyet konusunda çalışılması gerektiğinin sinyallerini vermektedir. Beş yıl önce neredeyse hiç paylaşılmayan cep telefonu numarası gibi bir

mahrem bilgi, 2012 yılında her beş gençten birinin paylaştığı normalleşmiş bir paylaşım davranışı hâline gelmiştir. Bu da bize neyin gizli kalacağı neyin ifşa edilebileceği gibi tercihlerin sosyal medya sayesinde hızla değişebileceğini göstermektedir (Madden, Lenhart, Cortesi, Gasser, Duggan, Smith ve Beaton, 2013).

Özellikle bu boylamsal araştırma verilerinin 2012 yılında elde edilmiş olduğunu ve oranın katlanarak arttığını göz önüne alırsak konunun bugünkü önemini daha iyi anlayabiliriz. Yine aynı araştırmada gençler Facebook'un popülerlik için vazgeçilmez olduğunu ve daha fazla beğeni almak için daha mahrem bilgi paylaşabileceklerini belirtmişlerdir. Ancak veriler gösteriyor ki, Facebook üzerindeki arkadaşlıkların üçte biri gerçek hayatta daha önce hiç tanışılmayan kişilerden oluşmaktadır. Bugün kullanıcılar yalnızca arkadaş olarak ekledikleri kişilere değil Instagram ve Youtube aracılığıyla milyonlarca kişiye ulaşabilmektedir. Bu durum paylaşılan içeriğe kimlerin eriştiği üzerindeki çekincelerden uzaklaştığını göstermektedir. Bir diğer önemli nokta ise gençlerin sosyal medya üzerinde takip ettikleri ünlü kişilere benzemek ve onlar gibi ünlü olmak istemeleridir. Bu da çocuk veya yetişkin fark etmeksizin her bir bireyin topluma mal olmuş bir ünlü kadar açık paylaşımlar yapabildiğini meşrulaştıran temel arzudur.

Ülkemizde TÜİK (2020) verilerine göre bireysel olarak internete erişim oranı son on yılda %40'tan %80'e çıkmıştır.

Grafik 2: Hane halkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2020

Yüksek oranda artan kullanım oranı ve internetteki karmaşıklaşan gizlilik protokolleri bireylerin mahremiyet konusunda eğitilmesini zorunlu hâle getirmektedir. Evinde perdeyi çok önemli bir araç olarak gören ve komşuların özel yaşamını gözetleyebileceğinden çekinen insanlar, çok daha mahrem fotoğraflarını internette paylaşabilmektedir. İnternette bir defa paylaşılan fotoğrafın bir daha kaybolmayacağı olgusal gerçekliği düşünülürse bu yeni durum karşısında ne kadar hazırlıksız olduğumuz anlaşılmakta ve söz konusu durumun mahremiyet algımızı dönüştürüp, zarar verdiği gözlenmektedir (Kumar ve Schoenebeck, 2015).

Geleneksel medya, sosyal medya ve internetin yol açtığı sorunlar sebebiyle insanlar gittikçe bireyselleşmekte, ilişki kurma ihtiyacının büyük kısmı bu mecralarda giderilmektedir. Sanal ilişkiler çeşitli dolandırıcılıklar ve hayal kırıklıklarıyla sonuçlanabilmektedir. Online mecralarda kredi kartı ve kimlik sahteciliği gibi suçları sıklıkla duymaktayız. Ancak bunların yanında kurbanlarına acı verici duygusal deneyimler yaşatan bir başka dolandırıcılık şekli online dating (çevrimiçi arkadaşlık) siteleri üzerinde gerçekleşmektedir. Çevrimiçi arkadaşlık uygulamalarında aşk ararken, dolandırıcılıkla sonuçlanan birçok vakada mağdurların travmatik tecrübeleri yapılan araştırmalarla ortaya konmaktadır (Whitty ve Buchanan, 2016). Finansal olarak istismara uğrayan bu insanlar yakınları tarafından anlaşılıp, desteklenmemekte ve intiharla sonlanan vakalar bulunmaktadır. Bu konuda farkındalığın artırılması önem arz etmektedir (Whitty ve Buchanan, 2016).

Mahremiyetin Sınırları

Mahrem içerikleri paylaşırken çektiğimiz çizgileri nasıl oluşturduğumuza dair çeşitli teoriler üretilmiştir. Bu teoriler insanların paylaşım yapma davranışını anlamamızda bize yardımcı olmaktadır.

Gizlilik hesabı teorisi, paylaşılmak, beğenilmek arzusundaki kullanıcıların mahrem bilgilerini açmadan önce potansiyel faydalar ve riskler arasında yaptıkları değerlendirmeyi ifade eder. Bu teori çerçevesinde yapılan bir araştırmada sosyal medyada kurulan ilişkilerde, ilişki kurulan kişinin yakınlığına göre gizlilik çekincesi düzeyinin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Lee ve Yuan, 2020). Bir başka deyişle, insanlar kişisel bilgilerini paylaşmadan önce bir değerlendirme yapmakta, öngörülen zararların kazanımlardan daha

az olduğunu düşündüklerinde paylaşım yapmaktadırlar. Yakın arkadaşlar ve aileler daha mahrem bilgilerin paylaşıldığı platformlara erişebilirken, uzak arkadaşları veya diğerleriyle daha az gizlilik içeren bilgiye erişebilecekleri platformlarda etkileşim kurulmaktadır. Bununla beraber değişen gizlilik algısı da göz önünde bulundurulmalıdır. Amerika'da 2005 yılında gençlerin çok azı detaylı kişisel bilgilerini sosyal medya platformları üzerinde paylaşıırken 2015 yılında bu oran katlanarak artmıştır. Telefon numarası ve adres hâlen en mahrem bilgiler içerisinde olmaya devam etmektedir.

Diğer yandan önemli bir parametre olarak ekran başında harcanan süre de dikkat çekmektedir. Çocuklarda değişen yaş gruplarına göre farklı medya iletişim araçları kullanımı gözlenmektedir. Yapılan araştırmalarda ortaya konan haftalık 30 saati aşan medya etkileşimi endişe vericidir. Buna karşın ailelerin çocukların medya kullanımı üzerindeki otoritesi sınırlıdır (OFCOM, 2018). Dolayısıyla çocukların internet üzerindeki şiddet ve yetişkin temalı içeriklere ulaşması ve küçük yaşlardan itibaren bunlara maruz kalması kaçınılmazdır. Türkiye'de aday öğretmenlerle yapılan bir araştırmada bilinçli kullanıcıların cep telefonu ve internet kullanırken daha az problem ve sorunla karşılaştıkları saptanmıştır (Altundağ ve Bulut, 2017).

Lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada ise öğrencilerin yaşı arttıkça sosyal medya kullanım sürelerinin arttığı tespit edilmiştir (Şimşek, 2019). Aynı araştırmada mahremiyet algısı yüksek olan öğrencilerin sosyal medyada daha az paylaşım yaptıkları ve kişisel bilgilerini paylaşmadıkları ortaya konmuştur. Çalışmada katılımcılara yöneltilen "İnternet üzerinden bir ilişkiye başlama mahremiyete aykırı değildir" önermesine, katılımcıların %29'u 'kesinlikle katılmıyorum', %13'ü ise 'kesinlikle katılıyorum' şeklinde cevap vermiştir. İnternette harcadığı sürenin çoğunu sosyal medyada geçiren öğrenciler "Özel ilgi duyduğum arkadaşşıma Instagram'da duygularımı daha rahat ifade edebiliyorum" derken, Instagram'ı günde en az bir defa kullanan öğrenciler interneti daha çok bilgi edinmek için kullandıklarını belirtmişlerdir. Bir diğer önemli bulgu ise şudur: Katılımcıların neredeyse yarısı Instagram kullanmaya başladıktan sonra mahremiyete ilişkin tutumlarının değiştiğini, kendilerine yeni bir kişilik kazandırdığını ve yaşam tarzlarını ona göre şekillendirdiklerini ifade etmiştir. Bu durum sosyal medyanın bilinçli kullanımın önemini

göstermektedir. Olası riskler konusundaki farkındalık düzeyi arttıkça kullanıcıların karşılaştıkları problemler de azalış gösterecektir.

Lisans ve yüksek lisans öğrencileriyle yapılan nitel bir çalışmada ise öğrencilerin internet üzerinden mahremiyetlerini teşhir eden paylaşım yapıp yapmadıkları ve bunlara ilişkin kaygı duyup duymadıkları araştırılmıştır. Günde 15 dakika ile 4 saat arasında değişik sürelerde sosyal medya kullanan katılımcıların mahremiyet ve buna uygun paylaşım yapma konusunda bilinçli olmalarında yüksek lisans ve lisans eğitimi almalarının etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı da sorgulanmış, kadın deneklerin mahremiyet konusunda erkeklere oranla daha çok kaygı duydukları ortaya çıkmıştır (Türten, 2018). Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeklerin cinsiyete bağlı olarak değişen yaşamın içindeki davranış kalıplarını belirleyen rollerdir. Sosyal yaşamı çok boyutlu olarak etkileyen bu roller bireyin mahremiyetinin zedeleneceğine ilişkin algılarını da cinsiyete bağlı olarak değiştirmektedir. Bu durum sosyal medya kullanımında yerel kültürün paylaşım yapma davranışını etkilediğini göstermektedir (Yılmaz, Zeyneloğlu, Kocaöz, Kısa, Taşkın ve Eroğlu, 2009).

Medyada Özel Yaşamın Gizliliğinin İhlali

Medya kullanımı sırasında kullanıcılar, öngörülemeyen gizlilik ihlalleri sonucunda cinsel istismar ve şantaj gibi durumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Buna ilave olarak gençlerin, “sexting” yani cinsel içerikli resimlerle mesajlaşmaları sosyal medyada yaygınlık göstermekte ve bunun sonucunda oluşan gizlilik ihlalleri medyanın, toplumun ve araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Önceleri yetişkin kullanıcıların kurbanı olarak görülen çocuklar ve gençler, şimdilerde bu davranışı daha çok kendi akranları arasında sürdürmektedir. İzinsiz olarak mahrem görüntülerin dağıtılması ve olası riskler konusunda gençlerin çekinceleri olduğu da gözlenmektedir. Buna rağmen genel olarak bu davranışlar; geleneksel olarak hormonal etkilere, dürtüselliğe veya gençlerin naifliğine bağlansa da görüntülerinin istenmeyen yerlere ulaşması gibi durumlarda krizlere yol açmaktadır (Setty, 2017). Benzer örneklerin ülkemizde medyaya yansıdığı görülmüştür ve kimi zaman görüntüleri izinsiz paylaşılan kişiler üzerinde psikolojik ve sosyal etkiler bıraktığı gözlenmektedir. Bu kişiler çevrelerindeki sosyal normlara göre iş, eğitim ve aile ortamlarından

dışlanmaya varan sonuçlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Bu konu bireylerin mahremiyetine büyük ölçüde zarar vermekte ve sosyal medya araçlarının gelişmeye başladığı ilk günlerden itibaren konuşulmaktadır.

Topluma yansıyan olaylar sonucunda Avustralya'da sexting (cinsel içerikli fotoğraflarla mesajlaşma) hakkında farkındalık kampanyaları yapılmış ve gençlere bunun olası zararları hakkında bilgilendirici çalışmalar yapılmıştır (Albury ve Crawford, 2012). Fotoğrafları üçüncü kişilerle paylaşılan kurbanlar, fiziksel ve psikolojik olarak akran zorbalığına veya toplumsal boyutta manevi zararlara maruz kalabilmektedir. Bu davranışın sebeplerini ve gençlerin ilişki kurma biçimleri içindeki işlevini değerlendirmek, anlaşılması için önem arz etmektedir.

Davranışa sebep olan faktörler yanında gençlerin beklentilerini anlamadan çözüm getirilmesi zordur. Sexting davranışının potansiyel olarak riskli cinsel aktivitelere yol açması sebebiyle bu konuda gençlerin bilgilendirilmesi önemlidir. Genellikle gençler mahrem içeriklerin paylaşımını içeren bu davranışı sergilerken, akran baskısı ve öğrenmesi en etkili saik olarak öne çıkmaktadır. Bu motivasyonu ele almanın yanında, zarar görmeye karşı savunmasız olan gençleri, içeriklerin ifşası, yol açabileceği yasal sorunlar ve riskli davranışlara kapı aralaması konularında bilgilendirmek davranışın önüne geçmeye yardımcı olabilir (Klettke, Halford ve Mellor, 2013). Gençlerle yapılan nedensel bir araştırmada, zararlarını vurgulayıp, bireyin beklentilerini sorgulamanın bu davranışı önlediği ortaya konulmuştur (Dir, Coskunpınar, Steiner ve Cyders, 2013). Son dönemde yapılan araştırmalar ise mahrem görüntü ve mesajlaşmaları ifşa olup medyaya yansıyan mağdurların, daha çok kınanmaya maruz kaldığını göstermiştir (Hasinoff, 2017).

Çocuklarının fotoğraflarını Facebook'da paylaşan ebeveynlerle yapılan bir araştırma ise küçük yaşlardan itibaren paylaşım yapan ebeveynlerin mahremiyet üzerine ne düşündüklerini göstermiştir. Anneler iyi bakım veren, mutlu ve sağlıklı bir aile görünümüne sahip profil oluştururken diğer yandan internette gelebilecek zararlardan çekinmektedir (Kumar ve Schoenebeck, 2015). Bu durum daha önce ifade edilen gizlilik hesabı teorisinin paylaşım yapma davranışını açıklamasına benzemektedir. Anneler çizecekleri mutlu tablo ile onayı alınamayacak yaşta olan çocuklarının mahremiyetinin ihlali

arasında kalmakta ve buna göre bir seçim yapmaktadır. Birçoğu çocuklarının mahrem bölgelerini içeren fotoğrafları paylaşmaktan çekindiklerini ancak mutlu anlarını arşivlemek de istediklerini belirtmiştir. Facebook ve Instagram, genç ebeveynlerin çocuğunu paylaşarak topluma gösterdiği ve onaylandığı bir platform gibi kullanılabilir. Buradaki önemli nokta onam veremeyecek yaştaki çocuğun dijital kimliğinin küçük yaşlardan itibaren oluşturulmasıdır. Son dönemde yapılan araştırmalar ise Instagram ve Youtube üzerinde paylaşım yapan ebeveynlerin mahremiyetin zedelenmesine ilişkin çekincelerinin azaldığını göstermektedir (Kumar ve Schoenebeck, 2015).

Ülkemizde de Instagram anneleri olarak ifade edilen, çocuklarının fotoğraflarını paylaşarak elde ettikleri görünürlükle maddi kazanç elde eden ebeveynler üzerine içerik analizi çalışmaları mevcuttur. Bu çalışmaların ortaya koyduğu üzere kişisel tatmin veya arşivleme amacıyla fotoğraf paylaşmanın dışında çocukların gelir kapısı olarak da kullanılması, çocuğun istismarı kapsamında ele alınmalıdır (Parsa ve Akmeşe, 2019). Rızası alınamayacak ve karar veremeyecek yaştaki çocukların ekonomik istismarı söz konusu olduğundan konuyla ilgili toplumsal duyarlılık geliştirilmesi gerekmektedir.

Mahremiyet Algısı

Sosyal medya çalışmaları, literatüre mahremiyet algısına ilişkin yeni kavramlar kazandırmıştır. Milletlerarası mahremiyet algısı, kullanıcıların kendi kültürü ve medyanın ithal edildiği kültür arasındaki farkı göstermektedir (Abokhodair ve Hodges, 2019). Birçok ev sahibi kültür hem Twitter, Instagram, Tiktok gibi medya araçlarını ithal etmekte hem de bunu yaparken kendisinden bir şeyler katarak bu araçları yeniden yorumlamaktadır. Yalnızca medya aracı ulaştığı kültürleri etkilememektedir. Ulaştığı kültür de medya aracının kullanımında değişimler yaparak kabul etmektedir. Buradan hareketle, her milletin modern medya araçlarını kendi mahremiyet algısına göre kullandığını görmekteyiz. Amerika'da ortaya çıkan bir uygulama Türkiye'ye geldiğinde ortaya orijinalinden farklı bir sentez çıkmakta, ülkemizdeki kültürel, dinî ve sosyal sebeplerle kullanım amaçları değişebilmektedir. Örneğin, Instagram ve Youtube ülkemizde yaygınlaştıktan sonra bunlarla beraber çeşitli bebek görme törenleri de yaygınlaşmaya başlamıştır. Baby shower ifadesini Türkçemize çevirmek güç olsa da genel olarak doğumdan önce anneye destek olma ve

hediye alma partisi diyebiliriz. Sosyal medya aracılığıyla ithal edildikten sonra, ülkemizde geleneksel olarak yıllardır uygulanmakta olan bebek mevlidi benzeri âdetlerle birleşmiştir. Bu durum, medya aracılığıyla ve iki kültürün etkileşmesiyle ortaya yeni bir uygulama çıkmasına örnek gösterilebilir. Bu uygulamaların sürekli değişen bir yapıda olması ve farklı kültürlerden etkilenmesi normal kabul edilebilir. Üzerinde durulması gereken nokta, ortaya çıkan yeni uygulama ile onam veremeyecek yaştaki bebeklerin sünnet benzeri törenler de dâhil olmak üzere fotoğraflarının paylaşılmasıdır. Bu araçların mahremiyet üzerinde zedeleyici etkisi bulunduğu aşikârdır. Bu nedenle çocukluktan başlamak üzere bireylere, internet üzerindeki davranışlarıyla ve medyada mahremiyetle ilgili eğitim verilmelidir. Bu eğitim ailede başlamalı ve okulda sürdürülmelidir. Ailede başlaması için ebeveynlerin de bu konuda bilinçlendirilmesi ve mahremiyet konusunda eğitim alması gerekmektedir.

Mahremiyet Algısının Dönüşümü

Geleneksel toplumlarda mahremiyet cemaat kültürünün etkisi altında korunurdu ve sürekli olarak cemaat içi bir denetim mekanizması söz konusuydu. İnsanların sürekli olarak bir arada yaşaması, bireye özgü mahremiyet algısının oluşmasını engellemekteydi. Modern toplumlarda bu durum bir dönüşüme uğramıştır. Artık bireyler kendi mahremiyetlerini oluşturabilmekte ve yine bu süreçte dışarıya olan güvenleri azalmaktadır (Guilford, 1992). Geleneksel toplumda daha geniş bir çevreden oluşan sosyal yaşam şimdilerde daha çok aile içinde ele alınmaktadır. Önceleri birlikte yaşadığı çevrenin tasarlayıp uymak zorunda bıraktığı mahremiyet kuralları yerine modern toplumda bireyler mahremiyetlerini kendileri oluşturmaktadır. Bu özgürleşme bireye belirli bir ölçüde bağımsızlık kazandırmış ancak bunun yanında yalnızlığa ve ilişki kurma ihtiyacının noksan kalmasına yol açmıştır. Bireylerin içine çekildikleri dar çevre kişisel alan olarak ifade edilir. Burada kişisel alan ve kamusal alan ayrımı dikkat çeker. Medya araçlarının yaygınlaşmasıyla kişilerin ev dışındaki yaşamı kitlelere açık bir alan hâline gelmiş ve sürekli olarak başkaları tarafından izlenebilmektedir. Bu dönüşümle birlikte yeni düzenlemeler gerekmiş, kişinin kendini güvende hissetmesi adına hükümetler bireylerin yaşamına daha çok dâhil olmak durumunda kalmıştır (Vatandaş, 2020). Bu noktada kişilerin kendilerini güvende hissetmesi için özellikle büyük şehirler kameralarla donatılmıştır (Prashyanusorn, Preecha ve Somkuan, 2010).

Devasa kamera sistemleri büyük şehirlerde güvenliğin sağlanması amacıyla hükûmetlerce kullanılmaktadır. Google benzeri firmalar da gözetleme sistemleri kurmuş sokak sokak tüm dünyanın fotoğraflı yol haritasını çıkarmıştır. Bunu ortaya çıkarırken mahremiyetle ilgili çekinceleri olan ve kişilik haklarının güçlü yasalarla korunduğu Almanya'da şirketler bu servislerini istedikleri şekilde kullanamamaktadır. Vatandaşlar, istemedikleri takdirde konutlarının görüntülerini sokak görüntüsü sisteminden kaldırabilmektedir. Bu durum yasa koyucu mekanizmaların mahremiyet ve gizlilikle ilgili düzenlemeler yapıp bunları uygulatmasının önemini ortaya koymaktadır (Geissler, 2011).

Diğer yandan şirketler ve sosyal medya, kullanıcıların bilgilerini kendi rızalarıyla toplayıp işlemekte olan devasa mahremiyet bulutları hâline gelmiştir. Bu bulutların içinde şirketlerin sahip olduğu bilgiler sayılamayacak kadar çeşitli kişisel bilgi kümelerinden oluşmaktadır. Doğum tarihinden uyku düzenine, tüketim alışkanlıklarından ilgi alanlarına, gezilen konumlardan hastalık bilgilerine kadar çok sayıda başlıktaki bilgiler bireylerin kendi isteğiyle paylaştıkları bilgiler arasında yer almaktadır. Bazı sosyal medya sitelerinin bireyleri kendilerinden daha iyi tanıyabilmesi gibi bir durum söz konusudur. Bu bilgilerin teşhir edilmesi ve başkaları tarafından kolaylıkla ulaşılabilir hâle gelmesiyle gözetlemecilik geleneksel toplumda yasaklanan bir durumken bugün normalleşmiştir (Doster, 2013).

Kullanıcılar özel yaşamlarını Youtube, Instagram ve Tiktok gibi uygulamalar üzerinde ne kadar kamuya açarlarsa, yani bir başka deyişle toplumsal alana açtıkları mahrem bilgileri ne kadar artarsa o kadar çok fayda sağlamaktadırlar. Sürekli olarak online profillerini güncel tutarak takipçilerini yaşamlarından haberdar etmektedirler. Bu geniş takipçi kitlesine ulaşan kullanıcılar fenomen olarak adlandırılmakta, çeşitli pazarlama yöntemleriyle onları izleyen kişilere reklam yaparak gelir elde etmektedirler. Sosyal medyada, ünlü kişilerin özel yaşamı merak edilmekte, sürekli bir gözetlemecilikle takip edilmektedirler (Doster, 2013).

Çocuklarla yapılan bir çalışmada çocuklar kendilerine youtuberları örnek aldıklarını ve büyüyünce youtuber olmak istediklerini ifade etmişlerdir. Bunun altında yatan sebeplerin tanınmak, bilinmek ve popüler olmak arzusu olduğu düşünülmektedir (Ergen, 2019). Bunun yanında sosyal medyanın

kolay para kazanma aracı olarak görülmesi de etkili olmaktadır. Çocuklar kimseye bağlı olmadan bir kamera veya telefonla küçük yaşlardan itibaren para kazanabileceklerini fark edip fenomenlerin yaşamlarına özenmektedir. Bu durumun bireyselleşmesi ve çocukların mahremiyeti ile ilişkisi de düşünülmelidir. Çocukların kişisel verilerinin gizliliği konusunda yeterli bilinç düzeyine sahip olmadığı görülmüştür (OFCOM, 2018).

Geniş kitlelere ulaşım fenomeni olma arzusuındaki bireyler, özel yaşamlarını topluma açma noktasında bir değerlendirme yapmaktadır. Elde edecekleri maddi faydayla ifşa ettikleri yaşamları arasında yaptıkları bu değerlendirme sonucunda, ünlü olmak için mahremiyetin sınırlarını ortadan kaldırmaktan çekinmemektedir. Bu durum mahremiyet hesabı teorisini destekler niteliktedir. Yukarıda belirtildiği gibi burada riskli paylaşım davranışının ne olduğuna kişiler kendileri karar vermektedir. Ancak istenmeyen olumsuz sonuçlarından kaçınmak için başta çocuklar olmak üzere tüm kullanıcıların paylaşım yaparken öncesinde bu konuda yeterince bilgi sahibi olması gerekmektedir.

Medya ve Mahremiyete İlişkin Güncel Sorunlar

Beklenmeyen olumsuz sonuçları olabileceği, kişisel bilgilerin istismar edilebileceğiyle ilgili farkındalık artırıldığında bireyler sosyal medyayı daha dikkatli kullanacaklardır. Ülkemizde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı çocuklarda mahremiyet eğitimi çalıştayı düzenlemiş ve sonuç raporunda dijital medya kullanımına ilişkin konularla ilgili çeşitli öneriler getirilmiştir (Erbay, 2017). Çocukların bu yeni araçların kullanımı sırasında istismar edilebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Travmatik sonuçlar doğurabilecek istismar olaylarının önüne geçebilmek için çocuklara denetimsiz sosyal medya kullanılmaması önem arz etmektedir. Bu konuda ebeveynlerin bilinçlendirilmesi önemlidir. Okullarda yapılabilecek bilgilendirme çalışmaları önerilmektedir.

Bireyler gündeme gelen gizlilik tehditlerine karşı gittikçe daha fazla haberdar ve duyarlı olabilirler ancak bu konuda önlem almak için ne yapacaklarını bilemeyebilirler. Nitekim, elindeki kişisel verileri kullanacağı ve üçüncü kişi ve kuruluşlarla paylaşacağına yönelik haberler çıkan Whatsapp uygulaması günlerce ülkemizin gündeminden düşmemiştir. Buradan hareketle

bireylerin gizliliklerine ve mahrem bilgilerinin paylaşılabilmesine dair endişe taşıdıkları ve bu durumu önemsedikleri görülmektedir. Bu konuda yasa koyucu mekanizmaların şirketlerin hangi bilgileri saklayıp paylaşabileceğine dair düzenlemeler yapması ve bunları vatandaşlarla paylaşmasının oluşabilecek bilgi kirliliğinin önüne geçebileceği düşünülmektedir (Dev, Moriano ve Camp, 2020).

Ayrıca bakanlıkların ve ilgili kurumların özel yaşamın gizliliğine ilişkin yasal önlemler alması gerekmektedir. Oluşabilecek gizlilik ihlallerine karşı şikâyet mercileri oluşturulmalı ve süreçler hızlandırılmalıdır. Yetişkinler internet ortamının sağladığı rahatlık, ifade özgürlüğü, sınırsız ve sürekli erişebilme imkânından faydalanmaktadır. İnternet bireylerin tanımadıkları kişilerle etkileşime girebilmelerine ve arkadaşlık yapabilmelerine olanak sağlamaktadır. Mahremiyet ile cinsellik arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Bastırılan duygu ve dürtülerini anonim bir şekilde ifade edilebilmesi mahremiyetin sınırlarını gevşetmektedir. Yüz yüze ifade edilemeyen sözler çevrimiçi sohbet uygulamalarında ifade edilebilmekte ve sövme davranışı normalleşmektedir (Lupton, Pedersen ve Thomas, 2016).

Sosyal medyanın kişilik gelişimi üzerine etkileri de incelenmelidir. İnternet kullanımı bireyler arasında sosyal etkileşim sağlarken aynı zamanda bireyselleşme ve toplumdan uzaklaşmaya da sebep olabilmektedir. İnternetin yaygınlaşmasıyla ebeveynlerin çocuk yetiştirme üzerindeki etkileri azalmakta ve yine onlara bu noktada çok büyük bir görev düşmektedir.

Çocuklar büyürken aile üyeleri mahremiyet eğitimi vermeli ve çocuklar olası tehlikeli sonuçlardan korunmalıdır. Eğer sağlıklı bilgilere erişim yollarını öğrenebilirlerse, teknoloji kullanımının olumlu yanlarından biri çocukların zaman zaman internette ailelerine sormaya çekindikleri mahrem bilgileri öğrenebilmeleridir. Burada da doğru bilgiye erişebilmeleri konusunda öncesinde eğitim almış olmaları gereği doğmaktadır.

Medyada Mahremiyetin Korunmasına Yönelik Öneriler

- İnternet üzerinden banka ve kredi kartı bilgileri paylaşılırken girilen sitenin uzantısı ve güvenlik sertifikası kontrol edilmelidir. Bazı kötü niyetli kişiler banka web sitelerinin ara yüzünün birebir aynısını kopyalayıp bunu e-postayla kullanıcıya göndermektedir. Bu site üzerinden giriş yapan

kullanıcının bilgileri çalınmakta ve hesapları boşaltılmaktadır. Şüpheli işlemlerde banka çağrı merkeziyle iletişime geçilmelidir.

- Sosyal medya sitelerinde paylaşım yapılırken çeşitli çevrelerin bilgilerinize erişim düzeyi farklıdır. Bu gizlilik ayarlarını yönetmek genellikle sizin elinizdedir. Paylaşılan gönderinin ulaşabileceği yerleri çekince düzeyinize ve içeriğin özelliğine göre kısıtlayabilirsiniz.
- Başkaları tarafından ne kadar görünür olacağınız sizin elinizdedir. Görünürlük ayarlarını gözden geçirmeniz faydalı olacaktır.
- Mobil cihazlarda konum bilgilerinizi daima açık tutmak yerine sadece ihtiyacınız olduğunda açmak faydalı olacaktır. Böylelikle hiç bilmediğiniz firmaların eline arkadaşlarınızın bile sizinle ilgili bilebileceğinden daha fazla bilgiyi vermenizi engellemiş olursunuz. Uygulamalar bir doktor muayenesini, tatil planını, evden işe gittiğiniz rotayı sürekli olarak kaydederek sizi reklam yağmuruna tutabilir.
- Kişiyeye özel reklam yağmuruna tutulmak istemeyen kullanıcılar, telefon ve e-posta bilgilerini gerekmedikçe internet üzerinden paylaşmamalıdır. Kişiselleştirilmiş ayarlar seçenekleri, size özel içeriklere ulaşmanıza yardımcı olsa da çoğu zaman mahreminizi ve alışkanlıklarınızı istila edersesine bilgilerinizi biriktirmektedir. Size özel reklam yağmurundan kaçınmanın bir yolu da bu kişiselleştirme seçeneğini daima kapalı tutmaktır.
- Kullanıcılar, zaman zaman kendilerini herhangi biri gibi anonim bir şekilde aratıp bu düzeyde görünür olmak isteyip istemediklerini sorgulayabilir ve eğer mahremiyetlerini fazlaca açtıklarını düşünüyorlarsa sonraki paylaşımlarında daha dikkatli olabilirler.
- Birey en çok nelerinin mahrem olduğunu düşünmeli, bunları koruyup korumama kararını gözden geçirmelidir. Neyi, nerede, ne kadar ve kimlerden sakınacağını düşünmeli ve bu soruların cevabına göre paylaşım yapmalıdır.
- Çocuğu olan anne babalar onunla açık bir iletişim hâlinde olmalı, çocuğun sanal arkadaşlıklarını tanımalı; sanal zorbalık, istismar ve dolandırıcılık gibi durumları engelleyebilmek için nasıl paylaşımlar yaptıkları konusunda çocuklarıyla konuşmalıdır.

- Ortaöğretim ve yükseköğretimde internet kullanımında mahremiyetin uğrayabileceği zararlar konusunda, okullardaki ders içeriklerine yeni bölümler eklenebilir, bu dersleri verecek eğitimcilere hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Gençlerin, sosyal medya kullanırken mahremiyet konusunda farkındalığını artırıcı afişler hazırlanıp atölye çalışmaları yapılabilir.
- Dijital ortamlardaki bilgiler bir defa paylaşıldıktan sonra çoğunlukla silinememekte ve kullanıcıların kontrolünden çıkabilmektedir. Okullardaki psikolojik danışmanlar, ebeveynlere medyada mahremiyet ve gizliliğin nasıl korunacağına dair eğitimler verebilir.
- Eğitimleri almış ebeveynlerden gelecek geri bildirimlere göre ayrıca sorun tespit edilen noktalarda yeni çalışmalar yapılabilir.
- Öğrenciler internette kaliteli ve verimli zaman geçirmek için teşvik edilebilir. Bunun için sınıf rehber öğretmenlerince grup rehberliği çalışmaları yapılabilir.
- Salgın döneminde artan video konferans programları kullanımının bilinçli bir şekilde yapılabilmesi ve kişisel verilerin gizliliğinin korunabilmesi adına gerekli bilgilendirmelerin yapılması gerekmektedir.

Kaynakça

- Abokhodair, N. ve Hodges, A. (2019). Toward a transnational model of social media privacy: How young Saudi transnationals do privacy on Facebook. *New Media & Society*, 21(5), 1105–1120. <https://doi.org/10.1177/1461444818821363>
- Albury, K. ve Crawford, K. (2012). Sexting, consent and young people's ethics: Beyond Megan's story. *Continuum: Journal of Media & Cultural Studies*, 26, 463-473. 10.1080/10304312.2012.665840.
- Altundağ, Y. ve Bulut, S. (2017). Aday sınıf öğretmenlerinde problemlili akıllı telefon kullanımının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (4), 1670-1682. DOI: 10.17240/aibuefd.2017.17.32772-363958
- Anwar, M. (2020). Supporting privacy, trust, and personalization in online learning. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, <https://doi.org/10.1007/s40593-020-00216-0>
- Dev, J., Moriano, P. ve Camp, L. J. (2020). Lessons learnt from comparing WhatsApp privacy concerns across Saudi and Indian populations. *In Sixteenth Symposium on Usable Privacy and Security*, 81-97.
- Dir, A. L., Coskunpinar, A., Steiner, J. L. ve Cyders, M. A. (2013). Understanding differences in sexting behaviors across gender, relationship status, and sexual identity, and the role of expectancies in sexting. *Cyberpsychology, behavior and social networking*, 16(8), 568–574. <https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0545>
- Doster, L. (2013). Fear of missing out: Is voyeurism the real motive behind teen consumption of social media?. *ACR European Advances*.
- Erbay, E. (Temmuz, 2017). Mahremiyet eğitimi çalıştayı sonuç raporu. Ankara: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
- Ergen, Y. (2019). YouTubers as a popular culture role model: A research study on private school students. *İnsan ve Toplum*, 9 (1), 117-154.
- Hanehalkı bilişim teknolojileri (BT) kullanım araştırması, 2020. (Ağustos, 2020). Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 33679, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679)
- Hasinoff, A. A. (2017). Sexting and privacy violations: A case study of sympathy and blame. *International Journal of Cyber Criminology*. 11, 202-217. 10.5281/zenodo.1037391.
- Geissler, R. C. (2011). Private eyes watching you: Google Street View and the right to an inviolate personality. *Hastings LJ*, 63, 897.

- Giddens, A. (2010). *Mahremiyetin dönüşümü: Modern toplumlarda cinsellik, aşk ve erotizm*. (İ. Şahin, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları (Orijinal eserin yayın tarihi 1992).
- Klettke, B., Hallford, D. J. ve Mellor, D. J. (2014). Sexting prevalence and correlates: a systematic literature review. *Clinical psychology review*, 34 (1), 44–53. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2013.10.007>
- Kumar P. ve Schoenebeck, S. (2015). The modern day baby book: Enacting good mothering and stewarding privacy on facebook. In *Proceedings of the 18th ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work & Social Computing (CSCW '15)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, 1302–1312. DOI: <https://doi.org/10.1145/2675133.2675149>
- Lee, Y.-H. ve Yuan, C. W. (2020). The Privacy calculus of “Friending” across multiple social media platforms. *Social Media + Society*. <https://doi.org/10.1177/2056305120928478>
- Lupton, D., Pedersen, S. ve Thomas, G. M. (2016). Parenting and digital media: from the early web to contemporary digital society. *Sociology Compass*, 10 (8), 730-743.
- Madden, M., Lenhart, A., Cortesi, S., Gasser, U., Duggan, M., Smith, A. ve Beaton, M. (2013). Teens, social media, and privacy. Pew Research Center, 21 (1055), 2-86.
- Ofcom. (2018). Children and parents: Media use and attitudes report, https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0024/134907/children-and-parents-media-use-and-attitudes-2018.pdf
- Parsa, A. F. ve Akmeşe, Z. (2019). Sosyal medya ve çocuk istismarı: Instagram anneleri örneği. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, 5, 163-191.
- Setty, E. (2019). A Rights-Based approach to youth sexting: Challenging risk, shame, and the denial of rights to bodily and sexual expression within youth digital sexual culture. *Int. Journal of Bullying Prevention* ,1, 298–311. <https://doi.org/10.1007/s42380-019-00050-6>
- Türten, E. (2018). Yüksek lisans öğrencilerinin sosyal medyada mahremiyet algısı: Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 143-162. DOI: 10.31123/akil.460160
- Şimşek, T. (2019). Sosyal medyada mahremiyetin ifşası “Instagram örneği”, *Sosyolojik Düşün*. 4 (1), 10-24.
- Vacharee P, Somkuan K. ve Preecha P. Y. (2010). Surveillance system for sustainable tourism with safety and privacy protection, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2 (1), 2010, 74-78. ISSN 1877-0428, <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.01.016>.

- Vatandaş, S. (2020). Mahremiyetin dönüşümü ve iletişim araçları. *HUMANITAS - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 437-458. DOI: 10.20304/humanitas.746477
- Yavuz, H. (2012). *Budalalığın keşfi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yılmaz, D. V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792.
- Whitty, M. T. ve Buchanan, T. (2016). The online dating romance scam: The psychological impact on victims – both financial and non-financial. *Criminology & Criminal Justice*, 16 (2), 176–194. <https://doi.org/10.1177/1748895815603773>